

BUDDHA

SURA YA KWANZA

SHAKYAMUNI BUDDHA

I MAISHA YA BUDDHA

1. Watu wa ukoo wa Shakya waliishi kandokando ya Mto Rohini utiririkao kusini katika mitelemko ya milima ya Himalaya. Mfalme wao Shuddhodana Gautama, alianzisha maskani yake Kapilavastu na akajenga ngome kubwa, akatawala kwa busara, hivyo akapendwa na watu wake wote.

Malkia aliitwa Maya. Alikuwa binti wa mjomba wake Mfalme ambaye naye alikuwa mfalme wa jirani kutoka pia katika nasaba ya Shakya.

Kwa muda wa miaka ishirini hawakupata mtoto. Ila usiku mmoja Malkia Maya alipata ndoto ya ajabu, alimwona tembo mweupe akiingia tumboni mwake kupitia upande wa kulia wa kifua chake naye akawa mja mzito. Mfalme na watu wake walikuwa na shauku kubwa ya kupata mtoto wa kifalme. Kufuatana na desturi zao Malkia ilimpasa arudi kwa wazazi wake ili ajifungue, na alipokuwa njiani, wakati wa kijua kikali cha vuli aliamua kupumzika katika Bustani ya Lumbini.

Kila upande alikuwa amezungukwa na maua mazuri ya Ashoka. Kwa furaha aliinua mkono wake wa kulia kukongonyoa tawi na katika kufanya hivyo mtoto wa kiume alizaliwa. Watu

wote walionyesha furaha zao za dhati kwa utukufu wa Malkia na mtoto wake, Mbingu na dunia vilishangilia. Siku hii ya kukumbukwa siku zote ilikuwa siku ya nane ya mwezi wa Aprili.

Mfalme alijiwa na furaha ya kupindukia na akamwita mtoto, Siddhartha lenye maana "Kila ombi limetimizwa".

2. Hata hivyo furaha katika maskani ya Mfalme ilifuatwa na huzuni, kwani baada ya siku chache Malkia mpPENDWA Maya alikufa ghafla. Mahaprajapati, mdogo wake marehemu Malkia alimchukua mtoto na kumlea kwa mapenzi makubwa.

Mtawa mmoja aitwaye Asita, aliyeishi katika milima ya karibu, aliona mwanga mkali katika ngome ya mfalme. Akiitafsiri kuwa ni ishara ya nyota njema alikuja nyumbani kwa Mfalme na akaonyeshwa mtoto. Alitabiri kuwa "kama huyo mwana wa Mfalme angeishi ndani ya Ikulu angekuwa Mfalme mkuu wa ajabu na kwamba angetawala dunia nzima. Lakini kama angeghairi maisha hayo na kufuata maisha ya kidini, angekuwa Buddha, Mwokozi wa dunia."

Mwanzoni Mfalme alifurahiwa sana na utabiri huo, lakini baadaye alianza kuingiwa na waisiwasiju ya mwanae wa pekee, kuacha maskani yake na kuishi maisha ya upweke.

Alipopata umri wa miaka saba mwana wa Mfalme alianza mafunzo ya maendeleo ya jamii na kijeshi lakini mawazo yake yalielekea kwenye mambo mengine. Siku moja mnamo majira ya

Shakyamuni Buddha

vuli alitoka nje ya mji na babaye. Wakiwa wanamwangalia mkulima mmoja akilima kwa plau shambani mwake alimwona ndege akishuka ardhini na kumchukua mnyoo aliyefunuliwa na plau. Aliketi chini katika kivuli cha mti na kuwaza juu ya tukio hilo huku akinong'ona:

"Lo! je, viumbe vyote hai huuana?"

Mwana huyo wa Mfalme, aliyekuwa amempoteza mama aliguswa sana na mkasa wa viumbe hao wadogo.

Jerah hilo liliongezeka rohoni mwake siku hadi siku kadri alivyoendelea kukua; jinsi liwavyo kovu dogo juu ya mti mchanga, maumivu katika maisha ya binadamu yalizidi kupenyeza kwa nguvu ndani ya moyo wake.

Mfalme aliendelea kuwa na mashaka alipokumbuka utabiri wa yule mtawa kwa hiyo alijitahidi kwa kila hali kumchangamsha na kumtia moyo mwanae ili amgeuze mawazo yake.

Mfalme alimwoza mwanae alipofikisha umri wa miaka 19, kwa Binti Yashodhara. Alikuwa binti yake Suprabudha, Hababi wa ngome ya Devadaha ambaye pia alikuwa kaka yake marehemu Malkia Maya.

3. Kwa muda wa miaka kumi Mwana wa Mfalme alizunguka katika vibanda wakati wa majira mbalimbali akazama katika muziki, ngoma na anasa lakini kila wakati mawazo yake yaliguswa na swala la mateso na kwa huzuni alijitahidi kuelewa maana halisi

ya maisha ya binadamu.

"Anasa za barazani kwa Mfalme, afya nzuri ya mwili huu, raha hizi za ujana, vina maana gani kwangu? " aliwaza. "Kuna siku tutakuwa wagonjwa, tutazeeka, kifo hakiepukiki. Kiburi cha ujana, kiburi cha afya nzuri, kiburi cha kuwa hai - watu wote werevu wanapaswa kuyatupilia mbali mambo haya."

"Mtu apambanaye na maisha hana budi kutafuta kitu cha thamani. Kuna njia mbili za kuangalia - njia adilifu na njia potofu. Akitazama katika njia potofu anatambua kuwa magonjwa, uzee na kifo haviepukiki, lakini hutafuta kinyume cha hayo.

"Akiangalia katika njia adilifu anatambua ukweli juu ya magonjwa, uzee na kifo na kutafuta maana ambamo kwayo mateso ya binadamu yamefichika. Katika maisha yangu ya anasa mwelekeo wangu ni katika njia potofu."

4. Hivyo mapambano ya kiroho yaliendelea katika moyo wa mwana wa mfalme hadi mtoto wake wa pekee, Rahula, alipozaliwa wakati yechege akiwa na umri wa miaka 29. Tukio hilo liliyaelekeza mambo kwenye upeo, kwani hatimaye aliamua kuhama katika maskani ya kifalme na kutafuta suluhisho la kutotulia kiroho katika maisha ya kimaskini yasiyo na makao. Usiku mmoja aliondoka kwenye ngome akiwa tu na mwendesha gari la kukokotwa aitwaye Chandaka, pamoja na farasi wake mweupe aitwaye Kanthaka.

Uchungu haukumwishi na mashetani wengi walimjaribu

Shakyamuni Buddha

wakisema: "Ingefaa urudi katika ngome yako kwani hivi karibuni dunia nzima itakuwa yako. Lakini alimwambia ibilisi kuwa hana haja na dunia nzima. Hivyo alinyoa nywele na kuelekeza hatua zake kusini akiwa amebeba bakuli la omnia omnia mkononi mwake.

Kwanza mwana wa Mfalme alimwendea Mtawa Bhagava na kuangalia majaribio yake ya utawa. Pia alikwenda kwa Arada Kalama na Udraka Ramaputra kujifunza njia zao za kupata Wongofu kwa njia ya taamuli, lakini baada ya kuyafanya mazoezi kwa muda, aliamini kuwa hayatamfikisha katika Wongofu. Hatimaye alikwenda katika nchi ya Magadha na kuishi maisha ya utawa katika msitu wa Uruvilva ukingoni mwa mto Nairanjana, utiririkao katika bonde la kijiji cha Gaya.

5. Majaribio ya utawa aliyoafanya yalikuwa magumu kupindukia. alisukumwa na wazo kuwa:

"Hapajakuwepo mtakatifu yejote katika enzi zilizopita, wala zilizopo na hata zijazo ambaye alitafuta au atatafuta wongofu kuliko nifanyavyo mimi."

Bado mwana wa mfalme hakuweza kufaulu kufikia lengo lake. Baada ya miaka sita msituni aliacha maisha ya majaribio ya utawa.

Alikwenda kuoga mtoni na akakubali bakuli lenye maziwa la Sujata, mwanamwali aliyeishi katika kijiji cha jirani.

Waandamizi watano walioishi na mwana wa Mfalme katika muda wa miaka 6 ya maisha yake ya utawa walishushwa na kitendo chake cha kupokea maziwa kutoka mkononi mwa mwanamwali; Walimwona kama amejidhalilisha nao wakamuacha.

Hivyo basi Mwana wa Mfalme aliachwa peke yake. Alikuwa bado dhaifu lakini hata katika hatari ya kupoteza maisha yake alijaribu tena kipindi cha kutafakari, akijisemea moyoni mwake. "Damu yaweza kuchoka, mwili waweza kuoza, mifupa yaweza kutawanyika lakini katu sitapaacha mahali hapa hadi nipatapo njia ya wongofu."

Mapambano yake yalikuwa ya nguvu na yasiyo na mfano. Aliingwa na mawazo mchanganyiko na kukaribia kukata tamaa, vivuli vya giza vilitishia roho yake, na alisongwa sana na vishawishi vyote vya mashetani. Kwa saburi na uangalifu mkubwa alivichambua kimoja baada ya kingine na mwisho alivikataa vyote. Yalikuwa ni mapambano magumu hasa yaliyosababisha damu yake kupungua, mwili wake kusinyaa na mifupa yake kupasuka.

Lakini nyota ya asubuhi ilipotokea katika anga ya mashariki, mapambano yalimalizika na moyo wake ukawa safi na kung'ara kama jua la asubuhi. Hatimaye, alikuwa amegundua njia sahihi ya Wongofu. Ilikuwa siku ya nane mwezi wa Desemba, na Mwana wa Mfalme alikuwa Buddha akiwa na umri wa miaka 35.

6.   Kuanzia wakati huo Mwana wa Mfalme alijulikana kwa

Shakyamuni Buddha

majina mbali mabali: Wengine walimwita Buddha, Mwongofu Aliyekamilika Tathagato, Wengine walimwita Shakyamuni, mwenye hekima katika ukoo wa Shakya, wegine walimwita Aheshimiwaye na dunia.

Kwanza alkwenda Mrigadava Varanasi ambapo omba omba watano alioishi nao katika maisha ya majaribio ya utawa kwa muda wa miaka sita walipokaa. Mwanzoni walimpuuza, lakini baada ya kuzungumza naye, walimwamini na wakawa wafiasi wake wa kwanza. Kisha alielekea katika Ngome Rajariha kumwongofya Mfalme Bimbisara aliyekuwa rafiki yake wa siku nyingi. Kutokea hapo alizungukia nchi nzima akiishi kwa sadaka huku akiwahubiri watu kukubali na kupokea njia ya maisha yake.

Watu walimwitikia kama kiu kitafutavyo maji na njaa itafutavyo chakula. Wanafunzi wa kwanza wawili, Sariputra na Mandgalyayana, pamoja na wafiasi wao elfu mbili walikuja kwake.

Hapo mwanzo baba yake Buddha, Mfalme Shuddhodana, akiwa bado ana uchungu kwa ajili ya uamuzi wa mwanae kuhama maskani yake alikaa pembeni ila baadaye akawa mwanafunzi wake mwaminifu. Mahaprajapori alikuwa mama yake wa kambo na Buddha, na Binti Mfalme Yashodhara, mke wake na wanaukoo wote wa Shakya walianza kumfuata. Umati wa watu wengine walimwamini na kuwa wafiasi wake watiifu.

7. Kwa muda wa miaka arobaini na tano Buddha alizunguka

akihubiri na kushawishi watu kufuata njia yake ya maisha. Lakini alipopata umri wa miaka themanini, akiwa Vaisali na njiani kutoka Rajagrha kwenda Shravasti, aliugua na akatabiri kuwa baada ya miezi mitatu ataingia Nirvana. Hata hivyo aliendelea na safari yake hadi Pava ambapo aliugua sana kutohana na chakula alichopewa na mhunzi aliyeitwa Chunda. Hatimaye, ingawaje alikuwa na maumivu na unyonge wa mwili, alifika katika msitu ukingoni mwa Kusinagara.

8. Chini ya uongozi wa Ananda, mwanafunzi aliyempenda sana Buddha, mwili wake ulichomwa moto na marafiki zake huko Kusinagara.

Watawala saba majirani pamoja na Mfalme Ajatasatru walidai vitu na mabaki ya Buddha vigawanywe kati yao. Watu wa Kusinagara kwanza walikataa madai hayo kiasi cha mzozo huo kutaka kuishia kwenye vita, lakini kwa ushauri wa mtu mmoja mwenye busara aitwaye Drana, mzozo ulikwisha na mabaki yakagawanywa kati ya nchi kubwa nane. Majivu ya lundo la kuni la kuchomea maiti pamoja na gudulia la kutunzia mabaki yaligawiwa kwa watawala wengine yakapewa pia heshima ile ile. Hivyo basi minara mikubwa kumi kwa ukumbusho wa Buddha ilijengwa kuhifadhi mabaki na majivu yake.

II

MAFUNDISHO YA MWISHO YA BUDDHA

1. Chini ya miti iitwayo Sala huko Kasinagara, katika maneno yake ya mwisho kwa wanafunzi wake, Buddha alisema:-

" Kuweni mwanga. Jitegemee, msimtegemee mtu awaye yoyote. Fanya mafundisho yangu mwanga wenu. Yaamini hayo tu: Msitegemee mafundisho mengine yoyote.

Fikiria miili yenu: Fikiri unajisi wake. Mkijua ya kwamba maumivu na furaha yake vyote ni chimbuko la mateso, unawezaje kujihusisha katika tamaa zake? Fikiria nafsi yako, fikiria kupita kwake, unaweza kudanganyikaje, ukijivuna na kutamani huku ukijua kuwa mwisho wa yote ni mateso? Fikiria vitu vyote, nini kati ya hivyo vinadumu? Je vyote si kusanyiko ambalo kitambo tu vitatenganika na kusambaratika? Msihadaiwe na mateso ya ulimwengu, bali fuata mafundisho yangu, na hata baada ya kifo changu mtaondokana na uchungu. Fanya hivi na hakika mtakuwa mitume wangu."

2. "Mitume wangu, mafundisho niliyokupeni si ya kusahauliwa au kuachwa. Ni ya kutunzwa, ya kufikiriwa na ya kujaribiwa. Mkifuata mafundisho haya mtakuwa wenye faraja siku zote.

"Maana ya mafundisho ni kuiongoza roho yako. Epukana na tamaa na tabia zenu zitakuwa njema, roho zenu zitakuwa safi

na maneno yenu yatakuwa ya kuaminika. Daima, kwa kufikiria ufupi wa maisha yenu, mtaweza kushinda tamaa na hasira na mtaweza kujiepusha na maovu yote.

"Mkiona roho zenu zinajaribiwa na kuzingirwa na tamaa yawapasa kuyakandamiza na kuyashinda majaribu, kuweni na amri juu ya nafsi zenu.

"Nafsi ya mtu inaweza kumfanya awe Buddha au inaweza kumfanya awe mnyama. Akitawaliwa na makosa, anakuwa Ibilisi, akiongoka huwa Buddha. Kwa hiyo itawale nafsi yako na kamwe usipotoke.

3. Heshimianeni ninyi kwa ninyi, fuata mafundisho yangu, kwenu pasiwepo faraka, msitengane kama maji na mafuta, lakini changanyikaneni kama maji na maziwa.

Someni kwa pamoja jifunzeni kwa pamoja. Msipoteze mawazo na muda wenu katika uzembe na mabishano. Furahieni maua ya wongofu wakati wa msimu wake na vuneni matunda ya njia ya kweli.

"Mafundisho niliyokupatieni nami niliyapata kwa kuifuata njia hiyo. Inakupaseni kufuata mafundisho haya na kuzingatia maadili yake kila wakati.

"Ukiyapuuza, ina maana kuwa kwa hakika hukuwahi kuwa nami. Hii ina maana kuwa uko mbali na mimi ingawa kwa kweli

Shakyamuni Buddha

upo pamoja nami, lakini ukiyakubali na kuyazingatia mafundisho yangu, basi upo karibu sana nami hata kama utakuwa mbali nami."

4. "Wanafunzi wangu, mwisho wangu umekaribia, kuachana kwetu ku karibu lakini msisikitike. Daima maisha yanabadilika, hakuna mtu awezaye kukwepa kuteketea kwa mwili. Tendo hili nitalionyesha muda huu kwa kifo changu mwenyewe, mwili wangu ukiporomoka kama mkokoteni uliofyatuka fungato.

"Msiomboleze bure, lakini muelewe kuwa hakuna kinachodumu na kutokana na haya mjifunze udhaifu wa maisha ya binadamu. Msiendekeze imani potofu kuwa linalobadilika linaweza lisibadilike.

"Shetani wa vishawishi vyta kila hali, wakati wote anatafuta nafasi ya kuihadaa nafsi. Iwapo kuna nyoka mwenye sumu anayeishi chumbani mwako, nawe unataka kusinzia kwa amani basi ni sharti umfukuze nyoka huyo kwanza.

"Yakupasa kuzivunja pingu za tamaa za dunia na kuzifukuzia mbali kama jinsi utakavyofukuza huyo nyoka. Inabidi ulinde nafsi yako kwa dhati."

5. "Wanafunzi wangu, mwisho wangu umefika bali msisahau kuwa kifo ni mwisho tu wa kiwiliwili. Mwili ulizaliwa kutokana na wazazi na ulilishwa kwa chakula, vivyo hivyo hapana budi pawepo maradhi na hatimaye kifo.

Shakyamuni Buddha

"Lakini Buddha wa kweli siyo mwili wa binadamu bali ni Wongofu. Binadamu lazima afe, lakini Hekima ya Wongofu itadumu milele katika ukweli wa Dharma, na katika kuizingatia Dharma. Yule auangaliaye tu mwili wangu hakika hanioni mimi. Bali ye ye tu anayeyakubali mafundisho yangu hakika aniona mimi. Baada ya kifo changu, Dharma atakuwa Mwalimu wako. Fuata Dharma na utakuwa mkweli kwangu.

Katika miaka arobaini na tano ya maisha yangu sikuficha lo lote katika mafundisho yangu. Hakuna siri ya mafunzo wala kuficha maana na kila kitu kimefundishwa bayana na kwa ufasha. Wanafunzi wangu wapenzi huu ndio mwisho. Kwa muda huu nitaweza kupitia Nirvana. Hivyo ndivyo nilivyoagizwa.

SURA YA PILI

BUDDHA ATUKUZWAYE NA WA AZALI (MILELE)

I

HURUMA NA NADHIRI ZAKE

1. Roho ya Buddha ni ile yenye upendo mwingi, upole na huruma tele. Fadhilli kuu ni moyo wa kuokoa watu wote kwa njia na hali yoyote ile. Huruma kuu ni moyo unaoisukuma kuugua pamoa na wagonjwa na kuteswa mateso yao.

"Mateso yenu ni mateso yangu na furaha yenu ni furaha yangu" alisema Buddha, na ni kama mama daima ampendavyo mwanae. Hasahau moyo huo hata kwa kitambo kidogo tu, kwani ni asili ya u-Buddha kuwa na huruma.

Moyo wa Buddha wa huruma unatiwa hamasa kulingana na matakwa ya binadamu, imani ya mtu ni urejeo wa moyo huu na humwongoza katika wongofu, kama mama atambuaye uzazi wake kwa kupenda mwanae, naye mtoto kwa kuyaona mapenzi hayo hujisikia yu salama na ana amani.

Pamoja na yote hayo watu hawaelewi moyo huu wa Buddha na huendelea kuteseka kutokana na ndoto na tamaa zitokanazo na ujinga wao, wanateswa na matendo waliyojikusanya kutokana na uchu wa dunia na kutangatanga katika milima ya hadaa huku wakibeba mizigo mizito ya

madhambi yao.

2. Usifikiri kuwa huruma ya Buddha ni maisha ya sasa tu, ni ufunuo wa huruma isiyo na mwisho ya Buddha wa milele na milele ambayo imefanya zama za kale, binadamu alipoasi kutokana na ujinga.

Buddha wa milele huwatokea watu katika namna mbalimbali za kirafiki na huwaleta taratibu za busara zilizoja faraja.

Shakyamun Buddha, Mwana wa Mfalme katika ukoo wa Shakya, aliacha starehe za nyumbani kwake na kuishi maisha ya kujinyima na ya upweke. Kwa njia ya taamuli aliupata Wongofu. Alifundisha Dharma (Mafundisho) kati ya ndugu zake na kuyadhihirisha kwa kifo chake hapa ardhini.

Kazi ya u-Buddha ni ya kudumu kama ujinga wa binadamu usivyokuwa na mwisho, na kama kina cha ujinga kisivyokuwa na mwanzo, vivyo hivyo huruma ya Buddha haina mipaka.

Buddha alipoamua kujitenga na maisha ya dunia aliweka nadhiri kuu nne: 1) Kuwaokoa watu wote 2) Kukana tamaa zote za dunia, 3) Kujifunza mafundisho yote, 4) Kupata wongofu wa kweli. Nadhiri hizi ni udhihirisho wa upendo na huruma ambavyo ni vya msingi katika asili ya u-Buddha.

3. Kwanza Buddha alijifunza kuepuka na dhambi ya kuua

Utukufu wa Buddha

kiumbe chochote, alitaka watu wote wangejua baraka za maisha marefu.

Buddha alijifunza kuepuka dhambi ya wizi, alitamani watu wote wangekuwa na kila kitu wakihitajicho.

Buddha alijifunza kuepuka uzinzi, alitumaini watu wote wangejua baraka za moyo safi badala ya kuhangashwa na tamaa zisizoisha.

Buddha, akilenga katika utimilifu, alijizoeza kujiepusha na vishawishi vya kila aina, alitamani watu wote wangejua utulivu na amani ya moyoni ambavyo vingefuatia katika kusema ukweli.

Alijifunza kuepukana na uongo na hila, alitamani watu wote wangejua furaha ya ushirikiano.

Alijizoeza kuepuka kuwatukana wenzake, na akatamani wote wangekuwa na moyo mkunjufu ambao ungefauatiwa na kuishi pamoja kwa amani.

Alijifunza kujiepusha na maseng'eny, na akatamani watu wote wangejua baraka za ushirika katika maono ya wengine.

Buddha, akilenga katika ukamilifu, alijifunza kuepukana na uchoyo, na kwa tendo hili la uadilifu alitamani watu wote wangejua amani ambayo ingepatikana kutokana na maisha haya

huru.

Alijifunza kuepuka hasira, na alitamani watu wote wangependana.

Alijifunza kuepuka ujinga, na alitamani watu wote wangelewa wala siyo kutojali sheria za asili ya mambo.

Kwa hiyo huruma ya Buddha inawakusanya watu wote na mawazo yake ya kila mara ni faraja ndani yao. Huwapenda watu kama wazazi wawapendavyo watoto wao na huwatakia baraka nyingi ili waweze kuvuka ng'ambo ya bahari hii ya kufa na kupona.

II **FARAJA ZA BUDDHA NA** **WOKOVU KWETU**

Sio rahisi kwa maneno ya Buddha aliyojasema kutoka ukingoni mwa wongofu kuwafikia kwa urahisi watu waliopo kwenye mapambano ya dunia ya hadaa. Hivyo Buddha hurudi katika dunia hii yeche mwenyewe na kutumia njia zake za wokovu.

"Sasa nitawapa hadithi" Buddha alisema. Palikuwepo na tajiri mmoja ambaye nyumba yake ilishika moto. Tajiri huyo alikuwa mbali na mji wake na aliporudi aliwakuta watoto wake

Utukufu wa Buddha

wakicheza ndani bila ya taarifa ya moto. Baba yao alipiga yowe, "Toka nje watoto! Toka ndani ya nyumba! Haraka!" Lakini watoto hawakumjali.

Kwa hofu baba aliita tena, watoto nina zawadi za vitu vya kuchezea vya ajabu hapa, toka ndani ya nyumba mkazichukue! "Kwa kusikia hivyo, safari hii watoto walikimbia na kutoka nje ya nyumba iunguayo.

Dunia hii ni nyumba iunguayo. Watu bila kutambua kuwa nyumba inaungua wako katika hatari ya kuungua hadi kufa, kwa hiyo Buddha kwa huruma hubuni mbinu za kuwaokoa.

2. Buddha alisema: " Nitakutolea mfano mwengine. Zama za kale Mwana pekee wa tajiri mmoja aliondoka nyumbani kwao na akaishi kwenye umaskini.

"Baba yake alisafiri mbali kumtafuta mwanae bali hakumwona. Alifanya kila njia ya kumpata mwanae bila ya mafanikio.

"Miaka mingi baadaye, mwanae akiwa katika hali duni" alizungukia kwenye makazi ya baba yake.

"Baba yake alimtambua mwanae na akawatuma watumishi wamlethe mwana huyo mpotevu nyumbani, ambaye akishangazwa na jumba la fahari lilivyokuwa alihofu kuwa alikuwa akidanganywa na hakuwa huru kufuatana nao.

Hakutambua kuwa aliyemtaka alikuwa ni baba yake.

"Baba yake alituma watumishi wake tena kumpatia fedha awe mtumishi kati ya watu wa nyumbani mwa Bwana wao. Mwana alikubali shauri na akarudi nao katika nyumba ya baba yake na akawa mtumishi.

"Baba yake alimpandisha cheo taratibu akawa msimamizi wa mali na hazina zote, lakini bado hakutambua kuwa ndiye baba yake mzazi.

"Baba yake alipendezwa na uaminifu wa mwanae na mwisho wa maisha yake ulipokaribia aliwaita ndugu na marafiki zake na akawambia: "Ndugu zangu, huyu ndiye mwanangu pekee; Mwanangu niliyemtafuta kwa siku nyingi. Tangu leo, mali yangu yote na hazina ni mali yake."

"Mwanae alishangazwa sana na tendo la kukiri kwa baba yake na akasema: Sio kwamba nimempata baba yangu tu bali mali hii na hazina ni vyangu vyote."

Tajiri katika mfano huu anafananishwa na Buddha, na mtoto mpotevu ni badili ya watu wote. Huruma ya Buddha inawagusa wote kwa mapenzi ya baba kwa mwanae wa pekee. Katika upendo huo huweka njia za kuwaongoza, kuwafundisha na kuwatahirisha na hazina ya wongofu.

3. Kama mvua inyesheavyo mashamba yote, vivyo hivyo

Utukufu wa Buddha

huruma ya Buddha huwafikia watu wote bila ubaguzi. Jinsi mimea mbalimbali inavyofaidika kutokana na kila mvua inyeshapo ndivyo watu wa hali na maumbile mbalimbali wanavyobarikiwa katika njia mbalimbali.

4. Wazazi huwapenda watoto wao wote, lakini mapendo yao hujidhihirisha kwa huruma na matunzo ya pekee kwa mtoto mgonjwa.

Hurma ya Buddha ni sawa kwa wote, bali hujidhihirisha kwa uangalifu wa pekee kwa wale ambao kutokana na ujinga wao, wanabeba mizigo mizito ya dhambi na mateso mengi.

Jua hupambazuka katika anga ya Mashariki na huangaza kufukuza giza la dunia bila ubaya au upendeleo na kusambaza mwangaza katika eneo lolote. Vivyo hivyo huruma ya Buddha huwazunguka watu wote ikiwatia nguvu kutenda mema na kuwaongoza kuepukana na dhambi. Kwa hiyo hulifukuza giza la ujinga na kuwaelekeza watu kwenye Wongofu.

Buddha ni baba katika huruma yake na mama katika mapendo yake. Watu hutenda kwa nguvu nyingi katika ujinga na utumwa wao ili kutimiza tamaa za dunia. Buddha naye ana juhudii lakini katika huruma kwa watu wote. Watu hawana msaada wowote bila huruma ya Buddha na hawana budi kupokea njia zake za wokovu kama watoto wake.

III
BUDDHA WA MILELE

1. Watu wa kawaida huamini kuwa Buddha alikuwa mtoto wa mfalme na akajifunza njia ya Wongofu akiwa fukara; Ukweli ni kwamba, Buddha amekuwepo muda wote katika dunia isiyokuwa na mwanzo wala mwisho.

Akiwa Buddha wa milele, amewafahamu watu wote na hutumia njia zote za faraja. Hakuna uongo katika Dharma ya milele aliyoifundisha Buddha kwani hufahamu vitu vyote vilivyo duniani na huwafunza watu wote.

Ni kweli, ni vigumu kuelewa dunia jinsi ilivyo, kwani ingawa dunia inaonekana sahihi, siyo sahihi, na ingawa inaonekana danganyifu siyo danganyifu. Watu wajinga hawawezi kujua ukweli wa dunia.

Buddha pekee anaifahamu dunia ilivyo kwa ufasaha na hasemi ni sahihi au danganyifu, nzuri au potovu. Huielezea na kuifafanua dunia ilivyo.

Buddha anachofundisha ni hiki "Watu wote wastawishe mizizi ya wema kwa minajiri ya asili yao, matendo yao, na imani zao." Mafundisho haya yanazidi mathibitisho na makanusho yote ya dunia hii.

2. Buddha hafundishi kwa maneno tu bali pia kwa maisha

Utukufu wa Buddha

yake. Ingawa maisha yake hayana mwisho, ili kuwaamsha watu wachoyo, hutumia njia ya kifo chake.

"Wakati mganga fulani alipokuwa safari ya mbali, kwa bahati mbaya watoto wake walikunywa sumu. Mganga huyo aliporudi aligundua ugonjwa na akatengeneza dawa inayoharibu nguvu ya sumu. Baadhi ya watoto ambao hawakuwa wameathirika sana waliinywa hiyo dawa wakapona, lakini wengine walikuwa wameathirika sana na hata wakakataa kunywa dawa.

Mganga huyo akisukumwa na upendo wa mzazi kwa mtoto, aliamua kutumia njia kali ya kuwafanya wapone. Aliwaambia wanae: "Yanipasa kufunga safari ya mbali. Nimezeeka na ninaweza kufa siku yoyote. Nikiwa pamoja nanyi nitawatunza lakini nikifa mtazidi kuwa na hali mbaya. Mkipata habari za kifo changu ninawasihi mnywe hiyo dawa ili mijitibu na hii sumu". Hatima yake akasafiri mbali. Baada ya muda, akatuma mjumbe kuleta taarifa ya kifo chake kwa watoto wake.

Watoto walipopokea tanzia, walihuzunika sana kwa kifo cha baba yao na kwa kutambua kuwa hawataendelea kufaidi matunzo mema waliyoyapata kutoka kwa baba yao, wakikumbuka ombi lake wakati anaondoka, kwa mahangaiko na masikitiko, walikunywa dawa na wakapona.

Watu hawapaswi kulaani uongo wa mzazi huyo. Buddha ni

Utukufu wa Buddha

kama mzazi huyo. Naye pia hutumia hadithi ya uzima na kifo kuponya watu walionaswa katika hatamu za tamaa.

SURA YA TATU

UMBILE LA BUDDHA NA HULKAZAKE

I HALI TATU ZA MWILI WA BUDDHA

1. Msihangaike kumjua Buddha kwa sura kwani Buddha siyo sura au tabia. Buddha ni Wongofu wenyewe. Njia sahihi ya kumjua Buddha ni kusadiki Wongofu.

Ikiwa mtu aonapo umbo zuri sana la Buddha na akafikiri anamfahamu Buddha, kosa lake ni kama la jicho jinga, kwa kuwa Buddha halisi hawezi kuonekana katika umbile au kuonekana kwa macho ya binadamu. Haiwezekani kumfahamu Buddha kwa maelezo sahihi ya tabia yake. Haiwezekani kueleza sifa za Buddha kwa maneno ya binadamu.

Ingawa tunazungumzia umbile lake, Buddha wa milele hana umbile mahsus, lakini anawenza kujibainisha katika umbile lolote. Ingawa tunaeleza sifa na tabia zake, kumbe Buddha wa milele hana tabia mahsus, bali anawenza kujibainisha katika tabia iwayo yoyote nzuri.

Hivyo basi, yejote aonapo dhahiri umbile la Buddha, au atambuaye tabia yake kwa ufasaha, na kumbe haambatani na umbile au sura yake, basi huyo ana uwezo wa kumwona na kumjua Buddha.

Umbile la Buddha na Hulka zake

2. Mwili wa Buddha ndio Wongofu wenyewe. Kule kutokuwa na umbile wala asili, siku zote ndivyo ilivyo na mara zote itakuwa hivyo. Siyo mwili ambao lazima ulishwe chakula. Ni mwili wa milele ambao uthabiti wake ni hekima. Kwa hiyo Buddha, hana hofu wala maradhi, daima habadiliki.

Kwa hiyo Buddha hatapotea ilimradi Wongofu upo. Wongofu hujitokeza kama mwanga wa Hekima uamshao watu katika upya wa maisha na kuwafanya wazaliwe katika dunia ya Buddha.

Wale watambuao huwa wana Buddha, hushika Dharma yake, huheshimu mafundisho yake na kuwarithisha watoto wao. Hakuna miujiza izidiyo uwezo wa Buddha.

3. Mwili wa Buddha una utatu ndani yake. Kuna sura ya Asili au Dharma-kaya, kuna sura ya Nguvu zisizonekana au Sambhoga-kaya, pia sura ya ufunuo au Nirmana-kaya.

Dharma-kaya ndiyo uthibiti wa Dharma, yaani ni nguvu ya kweli yenyewe. Katika hali ya Asili ya Buddha, hana umbo wala rangi, na kwa kuwa hana umbo wala rangi, hana atokako wala aendako. Buddha hutanda juu ya kila kitu kama mbingu ilivyo na kwa kuwa yeye ni wote hapungikiwi kitu.

Buddha haishi kwa kuwa watu hufikiri hivyo, wala hapotei kwa kuwa watu humsahau. Hana ulazima wowote wa kuonekana kwa vile watu wana raha, au ulazima wa kutoonekana wakati

Umbile la Buddha na Hulka zake

watu si waangalifu na wazembe. Buddha hujipenyeza mahali popote katika mawazo ya binadamu.

Katika mtizamo huu mwili wa Buddha, ujaza kila pembe ya ulimwengu huu, hugusa kila sehemu, huishi milele na milele hata kama watu wanamwamini au wana mashaka na kuwepo kwake.

4. Sambhoga-kaya huashiria uasili wa Buddha, Maunganiko ya Huruma na Hekima, roho isiyokuwa na sura, ijipambanuavyo kwa ishara za uzazi na kifo, kupertia katika ishara za kuweka nadhiri, kufundisha na kulitangaza jina lake takatifu ili kuwaelekeza watu katika wokovu.

Huruma ndiyo asili ya mwili huu na katika roho yake Buddha hutumia njia zote kuwakomboa wale wote walio tayari kwa ukombozi. Kama moto ambao ukisha washwa hauzimiki hadi mafuta yakauke ndani ya chombo, ndivyo ilivyo Huruma ya Buddha, haitaffia hadi mateso ya duniani yamekwisha. Kama upepo upeperushavyo vumbi, ndivyo Huruma ya Buddha katika mwili huu ipeperushavyo mavumbi ya mateso ya binadamu.

Nirmana-kaya hudhihirisha kuwa, ili kukamilisha faraja ya Buddha wa ufunuo, Buddha alikuja ulimwenguni katika umbile la binadamu na akaonyesha watu katika maumbile yao na uwezo wao hali za uzawa wao, namna ya kuyakana mambo ya dunia hii na upatikanaji wa wongofu. Katika kuwaongoza watu, Buddha katika mwili huu hutumia njia yoyote ile kama vile maradhi na kifo.

Umbile la Buddha na Hulka zake

Umbile la asili la Buddha ni Dharma kaya moja, lakini kutokana na jinsi tabia za watu zinavyotofautiana vivyo hivyo umbile la Buddha hujitokeza tofauti. Ingawa umbile la Buddha hutofautiana kutokana na matakwa mbali mbali, matendo na uwezo wa watu, Buddha hujihusisha tu na ukweli wa Dharma.

Ingawa mwili wa Buddha una utatu ndani yake, roho yake na madhumuni yake vina lengo moja, kuwaokoa watu wote.

Katika hali yoyote ile Buddha ni dhahiri katika utakatifu wake, kumbe ufunuo huu siyo Buddha kwa sababu Buddha hana maumbile. U-Buddha hujaza kila kitu. Hufanya mwili wake kama wongofu, na huwatokea wale wote wenye uwezo wa kutambua ukweli.

II KUJITOKEZA KWA BUDDHA

1. Buddha huonekana katika dunia hii kwa nadra. Sasa Buddha huonekana, hupata Wongofu, huonyesha Dharma, huvunja wimbi la mashaka, hung'oa vishawishi vyta tamaa na kuziba chemichemi za maovu. Bila kizuizi yeye uhiari kuizuru dunia yote. Hakuna kitu bora kama kumheshimu Buddha.

Buddha huonekana katika ulimwengu wa mateso kwa sababu hawawezi kuachana na watu watesekao. Dhumuni lake pekee ni kueneza Dharma na kuwabariki watu wote katika

Umbile la Buddha na Hulka zake

ukweli wake.

Ni vigumu kutangaza Dharma katika dunia iliyojaa maonevu na uwongo, dunia inayopambana bure na tamaa zisizoisha na maudhi. Buddha hupambana na shida zote kwa sababu ya upendo wake na huruma.

2. Buddha ni rafiki mwema wa watu wote. Buddha ampatapo mtu atesekaye kutokana na mzigo mzito wa mateso ya duniani, hujazwa na huruma na kugawana naye mzigo huo. Akutanapo na mtu anayehangaika na madanganyiko hufukuzia mbali madanganyiko hayo na kumwashia nuru ya hekima yake.

Kama ndama anavyofurahia maisha awapo na mama yake, vivyo hivyo wale waliokwisha yasikia mafundisho ya Buddha hukataa katu kuachana naye kwa kuwa mafundisho yake huwaleta faraja.

3. Mwezi unapozama, watu husema kuwa mwezi umepotea na mwezi unapoandama, husema kuwa mwezi umeonekana. Ukweli ni kuwa mwezi hauendi wala kuja, bali hung'aa muda wote angani. Buddha ni kama mwezi. Yeye hapotei wala kurejea; Huelekea kuwa hivyo kutokana na upendo wake kwa watu ili awafundishe.

Watu huita sura mojawapo ya mwezi Mwezi mpevu, huita na sura nyingine mwezi Mwandamo; Ukweli Mwezi ni mviringo bila kuzidi wala kupungua. Dhahiri Buddha ni kama mwezi.

Umbile la Buddha na Hulka zake

Machoni mwa binadamu, Buddha huelekea kubadilika katika umbo, ila ukweli Buddha habadiliki.

Mwezi huonekana kila pahali, juu ya mji, kijiji kilichotambaa, kwenye milima, mto, huonekana katika kina cha bwawa, katika mtungi wa maji, katika tone la umande likining'inia juu ya jani. Mtu atembeapo mamia ya kilometra mwezi huandamana naye. Kwa binadamu mwezi huelekea kubadilika lakini mwezi haubadiliki. Buddha ni kama mwezi katika kuwafuata watu wa dunia hii kwenye hali zao zote za maisha akijibainisha katika sura mbali mbali, lakini katika Asili yake habadiliki.

4. Ukweli kwamba Buddha hutokeea na kutoweka unaweza kuelezwaa kwa utendaji: Yaani, wakati tendo na hali ni vya heri, Buddha hutokeea, wakati matendo na hali ya mambo haviridhishi na wala si vya heri, Buddha huelekea kutoweka katika dunia hii.

Hata kama Buddha anajitokeza au kutoweka, u-Buddha daima unabakia jinsi ulivyo. Kwa kuilewa kanuni hii, mtu yampasa kuishika njia ya Wongofu na kupata Hekima kamili, bila ya kusumbuliwa na mabadiliko yasiyo ya kweli katika picha ya Buddha, katika hali ya ulimwengu, au katika mabadiliko ya mawazo ya binadamu.

Imeelezwa kuwa Buddha hana mwili wa kibinadamu ila yeze ni Wongofu. Mwili unaweza kufikiriwa kama chombo au mfuko ambaa ukijazwa na Wongofu, unaweza kuitwa Buddha.

Umbile la Buddha na Hulka zake

Kwa hiyo, mtu yejote akijihuisha tu na mwili wa Buddha na akalilia kutoweka kwake, kamwe hataweza kumwona Buddha wa kweli.

Kwa hakika Chanzo halisi cha vitu vyote hakiwezi kufafanuliwa kwa kupambanua, kati ya kuwepo na kutokuwepo, ya kwenda na kurudi, ya zuri na baya: Vitu vyote havina hakika na kabisa ni vya hali moja.

Mpambanuo wa namna hii husababishwa na hukumu batili ya wale wayaonao mambo haya. Maumbile ya kweli ya Buddha hayatoki wala hayapotei.

III

HULKA ZA BUDDHA

1. Buddha hupokea heshima kubwa ulimwenguni kutokana na maadili matano: Tabia bora, Ushauri bora, Hekima sahihi, Uwezo bora wa kuhubiri na Uwezo mkubwa wa kuwaongoza watu kuyashika mafundisho yake.

Kwa nyongeza, maadili mengine nane humwezesha Buddha kutoa baraka na faraja kwa watu: Uwezo wa kuleta fadhila ulimwenguni katika kuyafuata mafundisho yake, uwezo wa kuhukumu lipi ni haki kati ya zuri na baya, sahihi na kosa, uwezo wa kuwaongoza watu kwenye Wongofu kwa kuwafundisha kwa njia sahihi, uwezo wa kuongoza watu wote kwa usawa, uwezo

Umbile la Buddha na Hulkazake

wa kukwepa kiburi na majivuno, uwezo wa kutenda ayasemayo, uwezo wa kusema aliyoyatenda, na hivyo kutimiza nadhiri za moyo wake wa huruma.

2. Buddha ni baba na mama wa watu wote duniani. Kwa muda wa miaka 16 tangu mtoto amezaliwa baba na mama huzungumza naye katika lugha ya kitoto; na baadaye humfundisha hatua kwa hatua jinsi ya kuzungumza kama mtu mzima. Kama wazazi waleavyo watoto, vivyo hivyo Buddha kwanza huwalea watu wake, kisha huwaacha wajitegemee. Kwanza huyaacha mambo yaende kwa mkondo wake, kisha huyaleta katika himaya yake.

Anachokihubiri Buddha katika lugha yake, watu hukipokea na kukitumia katika lugha yao kana kwamba kilikuwa tu kimeandaliwa kwa ajili yao.

Akili ya Buddha huzidi akili ya binadamu; haiwezi kuelezwaa kwa maneno, inaweza tu kudokezwa kwa mfano au hadithi.

Maji ya mto Ganges husukwasukwa kwa mwendo wa farasi na tembo na kunogwa na samaki na kaa; lakini mto huendelea kutiririka tu bila wasiwasi wa misukosuko hiyo. Buddha ni kama mto mkubwa. Samaki na kaa wa mafundisho mengine huogelea katika kina chake na kupambana na mawimbi yake bila mafanikio yoyote. Dharma ya Buddha huendelea kutiririka ikiwa safi bila wasi wasi wowote.

Umbile la Buddha na Hulka zake

3. Hekima ya Buddha, ambayo ni kamilifu, hujitenga na udhalimu na uhifadhi kiasi na upole ambavyo haviwezi kuelezeza kwa maneno matupu. Akiwa yeye ni chimbuko la busara hujua fikra na hisia za watu wote na hutambua kila kitu katika ulimwengu huu kwa muda mfupi sana.

Kama nyota za angani zinavyoakisi mwanga kwenye bahari tulivu,vivyo hivyo ndivyo mawazo na hisia vinavyo akisiwa katika kina cha hekima ya Buddha. Hii ndiyo maana Buddha anaitwa Mwongofu mkamilifu, ajuwaye kila jambo.

Hekima ya Buddha hubadilisha akili zilizochakaa, huwatia nuru na kuwafunza umuhimu wa dunia hii, chanzo chake na maana ya kuwepo na kutokuwepo. Hakika, bila msaada wa Hekima ya Buddha, ni sura ipi ya ulimwengu ingeweza kufahamika kwa watu?

4. Buddha hajitokezi kama Buddha kila mara. Wakati mwingine hujitokeza katika hali ya utu na uovu wake, mara nyingine kama Mwanamke., kama Mungu , kama mfalme au kama Mtawala wa nchi. Hujitokeza katika danguro au katika nyumba ya kucheza kamari.

Katika magonjwa hujitokeza kama mponya na katika vita uhubiri na kushauri uvumilivu na huruma kwa wanaoumwa, kwa wale wanaoamini kuwa mambo ni ya milele, huwahubiri juu ya mambo ya kupita na yasiyo na uhakika, kwa wajivunao na kujisifu, huwahubiri unyenyekevu na kujitoa mhanga, kwa wale

Umbile la Buddha na Hulkazake

waliotekwa katika anasa za duniani huwabashiria taabu za dunia.

Kazi za Buddha ni kuwa bayana katika mambo yote na nyakati zote ambavyo ni hali halisi takatifu ya Dharma-kaya (hali kamili ya Buddha), hivyo basi ni wema na huruma utiririkao kutoka Dharma-kaya ndani ya maisha yasiyo na mwisho na mwanga usiokuwa na mipaka, ikileta wokovu kwa binadamu.

5. Dunia ni kama nyumba iunguayo ambayo daima hubomolewa na kujengwa upya. Watu wakiwa wamevurugwa na giza la ujinga wao, hupoteza akili zao katika hasira, chuki, husuda, udhalimu, na mateso ya dunia. Wako kama watoto wachanga wanamwitaji mama, kila mmoja yampasa kuutegemea msamaha, wema na huruma ya Buddha.

Buddha ni baba wa dunia hii, watu wote ni watoto wa Buddha. Buddha ni mtakatifu wa hali ya juu sana kati ya watakatifu. Dunia inawaka moto kwa uchakavu na kifo, kuna mateso kila mahali. Lakini watu, wakiwa wamekumbwa katika juhudhi za kipumbavu za kutafuta anasa, wamepungukiwa na busara kutambua hilo.

Buddha aliona kuwa dunia hii ya hadaa, ilikuwa hasa nyumba iunguayo, hivyo aliiacha na kutafuta hifadhi na amani katika msitu mtulivu. Akiwa huko, kwa huruma yake kuu hutuita, "Dunia hii ya mabadiliko na mateso ni yangu; watu wote huwa wajinga, wasiosikia ni watoto wangu, ni mimi pekee niwezaye kuwakomboa kutoka kwenye majaribu na taabu."

Umbile la Buddha na Hulka zake

Buddha akiwa Mfalme Mkuu wa Dharma, Anaweza kuwahubiri watu wote Apendavyo. Buddha huwepo duniani kuwabariki watu. Kuwaokoa katika mateso, huwahubiri Dharma, lakini masikio ya watu yamezibwa na uchoyo nao si wasikivu.

Lakini wale wasikiao mafundisho yake hujinusuru katika majaribu na taabu za maisha. "Watu hawawezi kuokolewa kwa kutegemea hekima zao wenyewe." Alisema, "na ni kutokana na imani ndipo wataingia katika mafundisho yangu." Kwa hiyo, yampasa kila mtu kusikiliza mafundisho ya Buddha na kuyafuata.